

दुर्गमंदुष्काले दुर्लभमन्नादिप्रापयन् दयावानित्यर्थः ॥ १३ ॥ स्मेति पृथक्पदं ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ इति शांति० मोक्ष० नै० भा० विशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२० ॥
भूतानामभयं यत इत्यहिंसाविधिः किं अग्रीषोमीयं पशुमालभेत सुरापहं गृह्णातीति वैदिकं ब्राह्मणं कर्मप्रवर्तनावाक्यं तथा प्रीणयेच्चंडिकां भक्त्या मांसेन सुरयानृपेत्य वैदिकं ब्राह्मणं सविधिः किमेताभ्यां विरुध्यते न वे
ति प्रश्नार्थः द्विजातयत्नैर्वर्णिकाः व्रतं यज्ञदीक्षामंत्रदीक्षाचतयुक्ताः हविर्वेदवताशेषं अन्नं अदनीयं मांसमद्यादि ब्राह्मणपूर्वोक्तं द्विविधं तत्रोक्तोयः कामः स्वर्गपुत्रादिस्तस्मै यत् भुंजते तदिदं कथं युक्तमयुक्तं वेति प

प्राप्यलोके च सत्कारं स्वर्गं वै प्रेत्य गच्छति ॥ दुर्गमं सर्वभूतानां प्रापयन् मोदते सुखी ॥ १३ ॥ सर्वभूतहिते युक्तो न स्मयो द्विषते जनं ॥ महाहृद इवाक्षोभ्यः प्रज्ञा
तमः प्रसीदति ॥ १४ ॥ अभयं यस्य भूतेभ्यः सर्वेषामभयं यतः ॥ नमस्यः सर्वभूतानां दातो भवति बुद्धिमान् ॥ १५ ॥ न हृष्यति महत्यर्थे व्यसने च न शोचति ॥
स वै परिमितप्रज्ञः स दातो द्विज उच्यते ॥ १६ ॥ कर्मभिः श्रुतसंपन्नः सद्गिराचरितः शुचिः ॥ सदैव दमसंयुक्तस्तस्य भुंक्ते महाफलं ॥ १७ ॥ अनसूया क्षमा शांतिः सं
तोषः प्रियवादिता ॥ सत्यं दानमनायासो नैष मार्गो दुरात्मनां ॥ १८ ॥ कामक्रोधौ च लोभश्च परस्येर्ष्या विकल्थना ॥ कामक्रोधौ वशं कृत्वा ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः ॥
॥ १९ ॥ विक्रम्य घोरे तमसि ब्राह्मणः संशितव्रतः ॥ कालाकांक्षी च रे लोकां निरपाय इवात्मवान् ॥ २० ॥ इति श्रीमहाभारतेशांति० मोक्ष० दमप्रशंसायां
विंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२० ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ युधिष्ठिर उवाच द्विजातयो व्रतोपेता यदिदं भुंजते हविः ॥ अन्नं ब्राह्मणका
मायकथमेतत्पितामह ॥ १ ॥ भीष्म उवाच अवेदोक्तव्रतोपेता भुंजानाः कार्यकारिणः ॥ वेदोक्तेषु च भुंजाना व्रतलुब्धा युधिष्ठिर ॥ २ ॥ युधिष्ठिर उवा
च यदिदं तप इत्यादुरूपवासं पृथग्जनाः ॥ एतत्तपो महाराज उता हो किं तपो भवेत् ॥ ३ ॥ भीष्म उवाच मासपक्षोपवासेन मन्यंते यत्तपो जनाः ॥ आत्म
तत्रोपघातस्तु न तपस्तत्सतां मतं ॥ ४ ॥ त्यागश्च सन्नतिश्चैव शिष्यते तप उत्तमं ॥ सदोपवासी स भवेद्ब्रह्मचारी सदा भवेत् ॥ ५ ॥ मुनिश्च स्यात्सदा विप्रो दैवतं च सदा
भवेत् ॥ कुटुंबिको धर्मकामः सदाऽस्वप्नश्च भारत ॥ ६ ॥

दार्थः ॥ १ ॥ अवेदोक्तेति भुंजाना अभोज्यं मांसादीति शेषः कार्यकारिणः कामाचारवतः इहैव पतिता इत्यर्थः व्रतलुब्धाः दीक्षोक्तफलानुरागिणः स्वर्गप्राप्यपतिष्यंतीत्यर्थः लुप्ता इति पाठे व्रतविधिना वंचिता इ
त्यर्थः ॥ २ ॥ एवं परपीडाकरं यागादिकं विनिवृत्तं देहपीडाकरमधिधर्मं मुमुक्षूणामनुपादेयं निदति प्रश्नोत्तराभ्यां यदिति ॥ ३ ॥ आत्मतंत्रं आत्मविद्यातस्याः उपघातो विघ्नः ॥ ४ ॥ आत्मविद्योपकारकं तप आह
त्याग इति भूतभयं करकर्मसंन्यासस्यागः सन्नतिः भूताराधनं असंन्यासिनामपि मार्गमाह सदेति सकुटुंबिकोपि सदोपवासी इत्यादिविशेषणवान् भवेत् ॥ ५ ॥ धर्मकामः न तु फलकामः अस्वप्न इतिच्छेदः ॥ ६ ॥